

Jules Coenegracht

Gezichten van zondaars

Een roman uit het zuiden

Uitgeverij Brandt
Amsterdam 2024

INHOUD

De activist 7

De journalist 105

De politiemann 161

De activist

I

‘Is dat boek nou nog niet klaar?’ Ze klonk geïrriteerd.

Ik legde mijn telefoon neer en deed mijn ogen dicht. Hoe vaak had ik hen gemaïld, de afgelopen tijd? Gebeld? ‘Ik wil niet opdringerig zijn, maar als we het op tijd af willen krijgen, moeten we echt nú beginnen. Ik heb bedrijfsgegevens nodig, namen van medewerkers. We moeten afspraken plannen, ik kan jullie dingen uit handen nemen. Misschien is een vaste contactpersoon een idee?’ Het had allemaal tot niets geleid en nu opeens belde deze dame.

Ik pakte mijn telefoon weer op. ‘Neem me niet kwalijk, met wie spreek ik?’

‘Alexandra Regout.’

Die naam deed me rechtop zitten. Het bedrijf dat mij voor deze opdracht had ingehuurd, heette Regout Coatings.

‘Aangenaam, mevrouw Regout. Ik weet niet in hoeverre u op de hoogte bent ...’

‘Ik zal u zeggen wat ik weet. Een half jaar geleden ontstond hier het idee om een jubileumboek te schrijven ter ere van het 150-jarig bestaan van ons bedrijf. Iemand suggereerde dat u daarvoor de geschikte persoon zou zijn. Inmiddels zijn we maanden verder en blijkbaar heeft u nog geen letter op papier gezet. Of misschien heeft u al heel veel letters op papier gezet, dat kan ook. Maar ik heb niks gezien. Wat was uw plan, wachten tot we ons 200-jarig jubileum vieren?’

Zo begon mijn eerste gesprek met Alexandra Regout.

Ik probeerde haar rustig uit te leggen dat ik mijn uiterste best deed, maar dat het werk om verschillende redenen

niet echt wilde vloten. Ze leek te begrijpen wat er aan de hand was en kort daarna kreeg ik alle informatie die ik nodig had om aan de slag te gaan.

***

Enkele maanden later was de conceptversie van het boek klaar. Met een gevoel van tevredenheid scrollde ik een laatste keer door de tekst. Een jubileumboek voor een bedrijf is niet per se hoogstaande literatuur, maar dit boek – en speciaal de erin opgenomen gesprekken met medewerkers – vond ik goed gelukt. En het leverde een aardige duit op. Ik sloot het bestand, schreef een begeleidend mailtje en drukte op ‘Verzenden.’

Twee dagen later ging de telefoon.

‘Goedemiddag mijnheer Castermans, met Alexandra Regout.’

‘Mevrouw Regout.’

‘Mijnheer Castermans, ik heb het boek gelezen. Aandachtig gelezen.’

Zou het, vroeg ik me af. Het was een behoorlijk omvangrijk manuscript.

‘Ik vind het knap werk. Mijn complimenten.’

‘Dank u.’

‘Vooral de portretten van de medewerkers spreken me aan. Het zijn heel persoonlijke, mooie verhalen. Ontroerend af en toe. Als je bijvoorbeeld ziet wat iemand als Sam meegemaakt heeft. Vanuit zo’n achtergrond als hoofd human resources bij een bedrijf als het onze terecht komen is op zich al opvallend, maar als je dit verhaal leest ... Het plezier dat eruit spreekt, de kijk op dingen – heel mooi. Ik begrijp nu ook waarom mijn vader altijd zo enthousiast spreekt over Sam.’

‘Dank u. Ja, ik vond het een bijzonder verhaal. Het is ook wat langer geworden.’

‘En volledig terecht, geen enkel probleem. Toch is er ook iets wat me minder bevalt.’

Ik wachtte af.

‘Iemand wees me erop. Als je erop gaat letten, kom je het op verschillende plekken tegen, maar in het verhaal over Sam is het wel heel nadrukkelijk aanwezig. Zo nadrukkelijk dat het irriteert.’

‘Kunt u me ...’

‘Dat zal ik doen. Sam danste bij het Nationaal Ballet. Via de ongelooflijke weg die u zo mooi beschrijft, komt ze uiteindelijk bij ons terecht. Maar waarom schrijft u ‘danser’ als u het over haar heeft? En niet ‘danseres’? Iemand die haar niet kent, wordt in het begin volledig op het verkeerde been gezet: hij denkt dat het over een man gaat. Pas later kom je er als lezer achter dat Sam een vrouw is. Waarom doet u dat?’

‘Dat is wat wij genderneutraal taalgebruik noemen, mevrouw Regout.’

‘Wie zijn die “wij”, mijnheer Castermans?’

‘Sorry, ik wilde zeggen dat ...’

‘U sprak in koninklijk meervoud? “Wij, Marco Castermans”?’

‘Nee, nee, natuurlijk niet ...’ Ik begon licht te zweten. ‘Ik wilde alleen maar zeggen dat het niet ongebruikelijk is. Genderneutraal taalgebruik wordt tegenwoordig als de correcte vorm gezien, ik dacht dat u dat op prijs zou stellen. Ik had het er laatst nog over met de hoofdredacteur van een landelijk dagblad, die zei ook: “Het is evolutie, Marco. Taal verandert”’

‘En die hoofdredacteur is ...’

‘Bas Blok.’

‘Ik bedoelde: een man of een ...’

‘Een man, zeker. Waar het om gaat is: mannen en vrouwen zijn gelijk. Het doet er niet toe of iemand in een bepaalde functie een man of een vrouw is.’

‘Mannen en vrouwen zijn gelijk, zegt u? Hm, de laatste keer dat het spannend werd in bed, voelde dat toch anders. Te lang geleden alweer, maar *soit*. Blijft de vraag waarom je dan voor de mannelijke vorm zou kiezen. Hoe zou uw hoofdredacteur het vinden als we hem consequent ‘de hoofdredactrice’ gingen noemen? Hoe dan ook, ik wil dat u dit aanpast. Overal in het boek.’

II

Dag Marco,

Onze date zondag was de kortste die ik ooit heb gehad, en eerlijk gezegd ook de onaangenaamste. Dat zeg ik niet uit gekrenkte trots, afgewezen worden hoort bij daten. Zelf had ik ook al zo mijn gedachten over jou. Maar je gaf me het gevoel: ik moet dit hier snel afhandelen, dan ben ik nog op tijd thuis voor het voetbal. Natuurlijk was het koud en winderig op het terras, maar we hadden ook naar binnen kunnen gaan en erover praten dat we blijkbaar geen match zijn. Bedankt dat je de koffie en het biertje betaald hebt. Meestal betaal ik op een eerste date mijn eigen deel, maar ik was zo beduusd dat je opeens wilde afrekenen dat ik het maar zo gelaten heb. Ik wens je het beste en geef je als tip mee minder onbeleefd te zijn als je denkt dat iemand niet bij je past. Dat zeg ik vooral om anderen zo'n zelfde onaangename ervaring te besparen.’

Ik las het berichtje voor de derde keer, maar het hielp niet: het gevoel van verbijstering bleef. Dat had verschillende oorzaken. Om te beginnen klopte het wat ze schreef. Ik was vrij snel tot de conclusie gekomen dat ze me niet in vervoering zou gaan brengen en op een gegeven moment was inderdaad de gedachte opgekomen dat ik thuis misschien nog naar het voetballen kon gaan kijken. Dat ik van voetbal hield, was een van de intimiteiten die we hadden uitgewisseld. Op de tweede plaats zie ik mezelf niet als een onbeleefd persoon, integendeel. Ik doe mijn best alle mensen respectvol te behandelen. Toen we een klein uur op dat winderige, natte terras hadden gezeten, leek het me wel duidelijk. Ik rekende keurig voor ons beiden af, liep een stukje met haar mee naar haar auto en zei bij het afscheid dat ik de ontmoeting wilde laten bezinken. De volgende dag mailde ik haar dat ik vond dat ze een mooie lach had, maar dat het niets zou worden tussen ons. Was dat onbeleefd? De derde reden voor mijn verbijstering vloeide voort uit het feit dat ik, als oude rot aan het datingfront, nog nooit zo'n reactie had gekregen. Ik probeer altijd vriendelijk te zijn, ook als duidelijk wordt dat een ontmoeting niet tot de beoogde eeuwige liefde gaat leiden. Je maakt een praatje, drinkt wat, zegt bij het afscheid ‘we hebben nog contact’ en stuurt de volgende dag een vriendelijk berichtje waarin je de ander het allerbeste toewenst. In mijn beleving was het dit keer niet anders gegaan.

Maar goed, wie zei ook alweer *was mich nicht umbringt, macht mich stärk?*

Dus stortte ik me – met iets meer gedrevenheid dan gewoonlijk wellicht – op andere activiteiten. Op *DIG* bijvoorbeeld, *Diversiteit in uw Gemeente*. Dat was een commissie die de gemeente gevraagd en ongevraagd kon

adviseren over haar diversiteitsbeleid; ik had daar vanuit mijn taalkundige achtergrond zitting in. Ik was ook lid van de plaatselijke afdeling van de milieubeweging *Zuivere Lucht*. Actief zijn voor het milieu gaf me het gevoel bij te dragen aan een betere wereld, een wereld waarin het fijner leven is voor mens en dier. Soms verbaasde het me dat niet veel meer mensen zich bij ons aansloten, want wie kan nou bezwaar hebben tegen schone lucht? In mijn opdracht voor Regout Coatings had ik nog een aardig succes geboekt in dit verband. Op mijn suggestie in het jubileumboek een passage op te nemen over het belang van milieuvriendelijke productie, had Alexandra Regout instemmend gereageerd. ‘Goed idee, mijnheer Castermans!’ Ik had haar nog niet persoonlijk ontmoet, maar soms wist ik niet zeker of ze me wel helemaal serieus nam.

III

De officiële presentatie van het boek zou een geweldig feest worden, had ik begrepen. Een geweldig feest op een geweldige locatie: een kasteeltje net buiten de stad. Om te beginnen zou een lokale tv-grootheid Alexandra Regout interviewen, waarna zij het boek officieel zou overhandigen aan haar vader, de oude heer Regout, pater familias en tot voor kort directeur van het familiebedrijf. Daarna zou een groots diner dansant gehouden worden voor 150 genodigden – ‘een symbolisch aantal begrijpt u, mijnheer Castermans’ – en een van die genodigden was ik. Ik voelde me vereerd en had ook niets tegen dineren of dansen, maar de combinatie van de twee boezemde me enige schrik in. Ik kon niet stijldansen en betwij-

felde of ik me op mijn gemak zou voelen in een gezelschap dat waarschijnlijk vooral uit notabelen en zakenlui zou bestaan. Bovendien had ik geen geschikt pak. Maar Alexandra Regout, die me persoonlijk belde om me uit te nodigen, maakte korte metten met mijn bezwaren. ‘Nonsense, mijnheer Castermans, u praat als een puber. U bent de schrijver van het boek, u kunt niet wegblijven. Bovendien zullen we elkaar dan eindelijk ontmoeten.’

Daar had ze een punt. Hoewel ons contact tijdens de verdere totstandkoming van het boek redelijk intensief was geweest, hadden we elkaar nog steeds niet in levenden lijve ontmoet. Ik gaf mijn verzet op en vroeg wat de dresscode was.

‘White tie.’

Na het gesprek googelde ik ‘dresscode’ en ‘white tie’, las wat dat inhield en belde meteen terug.

‘Ha, mijnheer Castermans, ik vroeg me al af wanneer u zou bellen.’

‘Het spijt me echt, mevrouw Regout, maar ik ga geen rok aandoen.’

‘Nee? Misschien staat het u wel schattig.’

‘Ik ben serieus, het spijt me. Ik heb geen rokkostuum en ga er ook geen huren. Ik ben bij zo’n gelegenheid echt niet op mijn plaats.’

‘Bang voor nieuwe ervaringen? Maar laat ik u geruststellen: ik heb u geplaagd. De dresscode is niet *white tie*. Als u gewoon een net pak aandoet, zult u op geen enkele manier uit de toon vallen.’

***

Toch vreemd, dacht ik, kijkend naar de sfeervol verlichte gele muren. Miljoenen jaren geleden had je ook al global warming en een hoge zeespiegel; toen zwommen op deze

plek zelfs kleine zeediertjes. Hun skeletten zonken naar de bodem en vormden zo wat wij nu mergel noemen. Het was de avond van het grote jubileumfeest en we bevonden ons in de mergelgrotten die bij het kasteeltje hoorden waar het feest plaatsvond. Het was zoals ik verwacht had: de genodigden waren zonder uitzondering uitstekend geklede mensen die elkaar allemaal schenen te kennen. Een stukje verderop zag ik mevrouw de burgemeester staan, vrolijk converserend met enkele weldoernde heren. Hoewel ik in deze stad geboren en getogen was, kende ik hier niemand. Mijn pak leek naar mijn gevoel precies wat het was, een goedbedoelde poging. Ik vroeg me af hoe ik de avond – waarvan deze ‘informele borrel’ pas het prille begin was – moest overleven.

‘U bent de auteur van het boek?’

De man die deze vraag stelde, zag er opvallend goed uit. Hij was slank en knap en zijn pak leek net iets mooier en net iets beter te zitten dan de kostuums van de andere heren. Hij keek me glimlachend aan.

‘Ja, dat klopt.’

‘Ik moet bekennen dat ik alleen nog maar stukjes gelezen heb, maar Alexandra is vol lof. En dat zegt wel wat, want Alexandra is niet scheutig met lof. Integendeel, zou ik bijna zeggen.’ Hij glimlachte weer.

Uit een ooghoek zag ik hoe de persoon over wie hij sprak zich door de menigte onze kant op bewoog; ik herkende haar van de foto’s. Ze vervulde haar rol als gastvrouw schijnbaar moeiteloos, hier een kort praatje makend, daar iemand met een glimlach begroetend. De manier waarop de gasten teruglachten leek niet beleefd of routineus, maar oprecht verheugd. Ze raakten even haar arm aan of hielden haar hand iets langer vast, als wilden ze een moment langer in haar nabijheid zijn.

‘En dan te bedenken dat ze hier eigenlijk een hekel

aan heeft,’ zei mijn gesprekspartner. ‘Kun je nagaan wat je mag verwachten als ze iets doet waar haar hart inzit.’ Het leek alsof enige bitterheid in die woorden doorklonk, maar voordat ik tijd had daar verder over na te denken, stond het object van onze conversatie bij ons. Ze was even groot als ik en droeg een zwarte jurk met blote armen. Haar ogen waren donker en terwijl ze naar me keek, bewogen haar lippen. Een fractie van een seconde later drong het tot me door dat ze iets zei. ‘Jullie hebben elkaar al gevonden, zie ik.’

‘Ja, maar ik ben zo onbeleefd geweest me niet voor te stellen.’ Mijn gesprekspartner stak zijn hand uit: ‘David Leroy. Ik ben Alexandra’s echtgenoot.’

***

De rest van de avond was zo mogelijk nog verschrikkelijker dan ik me van tevoren had voorgesteld. Het eten en de wijn waren uitstekend, maar veel kreeg ik er niet van mee. Het gezelschap was verdeeld over een aantal grote ronde tafels en ongetwijfeld had iemand nagedacht over de tafelschikking, maar in mijn geval vergeefs. Hoewel ik mijn best deed, slaagde ik er niet in om ook maar een bij benadering interessant gesprek aan te knopen met een van mijn tafelgenoten. Doordat ik niet kon stijdansen waren de dans-intermezzo’s ook niet aan mij besteed en naarmate de avond vorderde, lieten de overige gasten me steeds meer links liggen als zijnde een reddeloos geval. Met iets van wanhoop begon ik me af te vragen of het mogelijk zou zijn er voor het dessert tussenuit te knijpen. Misschien kon ik doen alsof ik naar de wc moest en dan gewoon weggaan?

‘Mijnheer Castermans, mag ik deze dans van u?’

***

Als ik nu aan dat moment terugdenk, schieten allerlei herinneringen door mijn hoofd. Hoe ze haar arm uitnodigend uitstreckte en me lachend aankeek. Hoe ik in een flits opnieuw dacht dat ze me een beetje voor de gek hield. Dat ik wel met haar wilde dansen, maar niet durfde omdat ik niks afwist van tango's en rumba's. Hoe mijn servet van mijn schoot gleed toen ik opstond en ik onder de tafel moest duiken om hem op te rapen. Hoe ze me uiteindelijk op de dansvloer kreeg en de avond opeens niet meer zo verschrikkelijk leek. Hoe heerlijk ze geurde en hoe goed ik leek te kunnen walsen.

IV

‘Hé, Marco!’

Ik keek om.

‘Of moet ik “mijnheer Castermans” zeggen?’ Hij lachte. Het was David Leroy. Hij zat alleen aan een van de salontafeltjes in het bargedeelte van het bioscoopcomplex.

‘Kom, ga zitten. Drink je een mee?’

Ik ging zitten; hij dronk zijn glas bier leeg en bestelde twee nieuwe.

‘Naar de film geweest?’ vroeg hij.

Ik vertelde hem welke film ik zojuist gezien had. Hij knikte en zei: ‘Ah oui, le cinéma français’ en begon aan een verhandeling over de Franse film die, naar zijn stellige overtuiging, in intellectueel opzicht en qua subtiliteit verre superieur was aan het gemiddelde Hollywoodproduct. ‘Wat me ook aan de Fransen bevalt zijn hun, hoe zal ik het zeggen, dagelijkse omgangsvormen. Ze stop-

pen voor je als je een straat wilt oversteken en proberen niet voor te dringen in een winkel. Ze zijn vriendelijk en beleefd en begrijpen het verschil tussen assertiviteit en bothed.’ Hij nam een flinke slok maar dronk iets te snel, waardoor een straaltje bier langs zijn kin droop. Het begon tot me door te dringen dat hij hem behoorlijk om had. ‘Of neem flirten,’ ging hij verder. ‘Als je in de Angelsaksische wereld naar een aantrekkelijke vrouw kijkt, heb je een *male gaze*. De Fransen begrijpen dat flirten gewoon leuk kan zijn, een spel dat je niet meteen zo dodelijk serieus hoeft te nemen. Het kan het leven opvrolijken. We zaten een keer in een restaurant, in een badplaatsje in Noord-Frankrijk. In de bediening werkte een meisje dat elke keer als ze een bord voor me neerzette naar me keek alsof ze het gerecht speciaal voor mij had klaargemaakt. Bij het bereiden van de crêpes suzettes, op een karretje bij onze tafel, trok ze tijdens het flamberen even aan de kraag van haar blouse, keek me weer aan en zei: “Warm, hè?” Later op de avond, toen ik van de wc terugliep naar onze tafel zei ze: “Gaat u me nu al verlaten?” Al die tijd was het volstrekt duidelijk, voor ons alle twee, dat het gewoon een spelletje was. Alexandra zat erbij en moest ook lachen.’ Hij wilde nog een slok nemen, maar zijn glas was leeg. Hij zwaaide naar de bediening en staarde, somber opeens, in zijn lege glas. ‘Ach ja, ik moet ook niet overdrijven. Fransen kunnen net zo goed botte hengsten zijn, als het erop aankomt.’ Na een korte stilte leek hij zich te herpakken en zei:

‘Mijnheer Castermans, Marco! Wil je me een plezier doen?’

Ik knikte, enigszins onzeker.

‘Binnenkort ben ik jarig en dan nodig ik wat mensen uit. Ik zou het leuk vinden als jij ook kwam.’

Hij zag mijn aarzeling.

‘Wees gerust, het wordt géén diner dansant.’ Hij keek me glimlachend aan. ‘Het idee is een gezellige avond te hebben met aangename mensen. Wat zeg je?’

V

Het mocht dan geen diner dansant voor 150 mensen zijn, het huis leek er groot genoeg voor. Ik kende het, van de buitenkant: het stond in een villawijk waar ik ’s zondags wel eens ging wandelen. Het stamde uit de jaren dertig van de vorige eeuw en lag op een hoek, in een parkachtige tuin. De proporties deden wat vreemd aan, alsof het ooit kleiner was geweest en iemand had gedacht ‘dit is het toch niet helemaal’ om het vervolgens op te pompen tot zijn huidige, ietwat buitenproportionele afmetingen. Het Grote Huis, noemde ik het in gedachten altijd. Ik zette mijn fiets tegen de tuinmuur, liep door het openstaande hek over een grindpad naar de voordeur en belde aan. Ik verwachtte half en half een dienstmeisje in uniform in de deuropening te zien verschijnen, maar het was de gastheer zelf. Hij begroette me allerhartelijkst.

‘Marco, leuk dat je er bent! Kom binnen.’

‘Binnen’ was een indrukwekkende hal, gevolgd door een even indrukwekkende salon met dikke tapijten waar een stuk of vijftientig mannen en vrouwen met een drankje in de hand stonden en zaten te kletsen. David duwde een glas champagne in mijn hand en tikte met een mes tegen de rand van zijn eigen glas.

‘Vrienden, vrienden, mag ik even jullie aandacht? We hebben een speciale gast vanavond, iemand die de meesten van jullie niet zullen kennen en die ikzelf ook pas ontmoet heb. Hij heeft een boek geschreven, de geschiedenis

van de firma Regout. Het is een mooi boek geworden en wie het nog niet gelezen heeft, raad ik van harte aan dat alsnog te doen. Behalve schrijver van een mooi boek is Marco Castermans een aardige vent, en dat is de reden waarom ik hem vanavond heb uitgenodigd. Mag ik een klein welkomstapplaus van jullie. Marco Castermans!’

Ik voelde bloed naar mijn gezicht stromen en hief enigszins ongemakkelijk mijn glas naar de vriendelijk applaudiserende gasten.

Het werd een onverwacht gezellige avond. De gasten van David kwamen uit een ander milieu dan het mijne – een iets beter verdienend milieu – maar ze waren open en vriendelijk en geïnteresseerd in mijn werk. De avond verliep aangenaam en op geen enkel moment voelde ik de behoefte voortijdig te ontsnappen. Tegen het einde raakte ik zelfs met David en twee anderen verwickeld in een ernstig gesprek over de politiek; de overige gasten waren al naar huis. Tijdens de discussie – ik was iets aan het beweren waar David het hartgrondig mee oneens was – sloeg hij me op de schouder en zei:

‘Het moet me van het hart, mijnheer Castermans, je bevalt me!’

‘Waarom zeg je toch steeds “mijnheer Castermans” tegen hem?’ vroeg een van de vrienden.

‘Och, dat is een grapje. Alexandra noemt hem zo, dat is een dingetje van haar. Ze houdt zakelijke relaties liever zakelijk, ze is dan niet zo van de voornamen. Maar je vindt het toch niet vervelend, Marco?’ Lachend sloeg hij me opnieuw op mijn schouder, vrij hard dit keer.

‘Waar is Alexandra trouwens?’ vroeg de andere vriend. ‘Ik heb haar de hele avond niet gezien.’

‘In het buitenland, zaken. Maar wat ik zeggen wilde:

Marco, je bevalt me. Je ideeën zijn natuurlijk halfzacht links, maar je bent geen kwaai vent. En dat is beter dan het omgekeerde. Laatst zat ik in een kroeg met een raadslid te praten over de gemeentepolitiek, die kerel zegt allemaal dingen waar ik het helemaal mee eens ben. Ik zit naar hem te luisteren en terwijl hij al die dingen zegt die ik zelf precies zo had kunnen zeggen, denk ik geïrriteerd: waarom pik je toch de hele tijd met van die eekhoorngebaartjes pinda's uit je bakje?

David's vrienden begonnen aanstalten te maken om te vertrekken. Ik wilde ook opstaan, maar David had nog zin in een glas en vroeg of ik meedeed. Het was een van die avonden waarop je het gevoel krijgt dat je helderder en fitter wordt naarmate je meer drinkt. De whisky waarbij we waren aangeland smaakte bovendien voortreffelijk, dus ik liet me overhalen. Nadat hij zijn vrienden had uitgelaten, vulde David onze glazen bij en ging zitten. Hij liet de drank in zijn glas ronddraaien en keek er een moment lang zwijgend naar.

'Seks wordt overschat,' zei hij.

Ik keek hem verbouwereerd aan, en moest toen lachen. Hij keek terug en begon ook te lachen.

'Toch is het zo. Seks wordt overschat.'

'Hoe bedoel je dat precies?'

'Nou, precies wat ik zeg: seks wordt overschat.'

Ik kreeg het gevoel dat dit antwoord de conversatie niet echt verder bracht, maar twee tellen later begon hij over de contraproductiviteit van het identiteitsdenken – wat natuurlijk ook een belangwekkend onderwerp is.

***

De maanden daarna leerde ik David steeds beter kennen, vooral doordat hij regelmatig contact met mij zocht.

Waarom hij dat deed, begreep ik niet helemaal. We verschilden qua persoonlijkheid, leefden in andere werelden en waren het over allerlei onderwerpen oneens. Mijn maatschappelijke opvattingen noemde hij in een welwillende bui 'goede bedoelingen, je weet wel, die van de weg naar de hel' en als hij boos was 'arrogant, contraproductief en neigend naar totalitarisme'. 'Weet je wat het is met jou en je activistische vriendjes,' zei hij bijvoorbeeld een keer. 'Jullie zijn zo overtuigd van je eigen gelijk dat afwijkende meningen eigenlijk onacceptabel zijn. Wat dat betreft lijken jullie op gelovigen: die zijn er ook van overtuigd dat er maar één waarheid is. En waar jullie in uitblinken, echt in uitblinken, is humorloosheid. Grapjes maken over geloofsartikelen? Onmogelijk. Want humor relativeert en relativering is een vorm van heiligschennis.' Toen ik antwoordde dat ik niet wist dat ik activistische vriendjes had en heus wel in staat was tot relativering, lachte hij en zei: 'Je hebt gelijk, mijnheer Castermans, ik draaf soms een beetje door. En dat van die humorloosheid neem ik terug, dat geldt zeker niet voor jou.' Ik ontdekte ook dat hij degene was geweest die Alexandra had gewezen op het genderneutrale taalgebruik in het jubileumboek. Ondanks alle tegenstellingen vond hij mijn gezelschap kennelijk aangenaam en op den duur werd dat wederzijds. Vaak zaten we 's avonds in de twee versleten fauteuils in mijn werk- annex boekenkamer te praten over van alles en nog wat, niet alleen over politiek, maar ook over muziek en reizen. Hij had veel gereisd en kon daar goed over vertellen. In negen van de tien gevallen zaten we bij mij thuis en niet bij hem; dat vond hij blijkbaar prettiger. Als hij kwam nam hij altijd een goeie fles wijn mee, dus dat compenseerde veel.